

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка

Навчально-науковий Інститут педагогіки і психології

Кафедра соціальної роботи і менеджменту соціокультурної діяльності

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор

інституту педагогіки і психології

Навчально-наукового

Світлана КОНДРАТЮК

28 серпня 2024 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
КУЛЬТУРНА І СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ**

(назва навчальної дисципліни)

галузь знань 02 Культура і мистецтво

(шифр і назва галузі знань)

спеціальність 028 Менеджмент соціокультурної діяльності

(шифр і назва спеціальності)

освітня програма Менеджмент соціокультурної діяльності
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

(назва)

Мова навчання українська

Погоджено науково-методичною

комісією ННПП

28 серпня 2024 р.

Голова

Юлія БОНДАРЕНКО, доктор

педагогічних наук, професор

СУМИ 2024

Розробники:

РИЖАНОВА Алла Олександрівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної роботи і менеджменту соціокультурної діяльності.

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри соціальної роботи і менеджменту соціокультурної діяльності

Протокол № 1 від 28 серпня 2024 року.

Завідувач кафедри
канд. пед. наук, доцент

Анжела ПОЛЯНИЧКО

**ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«КУЛЬТУРНА І СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ»**

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		ДФН	ЗФН
Кількість кредитів – 4	бакалавр	Обов'язкова	
		Рік підготовки:	
		III-й	III-й
Семестр			
Загальна кількість годин – 120		I-й	I-й
		Лекції	
		26 год.	
		Практичні, семінарські	
		28 год.	
		Лабораторні	
	-		
	Консультації		
	2 год.		
	Самостійна робота		
64 год.			
Вид контролю: залік			

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Допомогти майбутнім менеджерам соціокультурної діяльності оволодіти основами наукового і практичного управління соціально-політичними і культурними процесами, соціальним захистом та соціальним розвитком на макро- та мікрорівнях, які необхідні для роботи на підприємствах різних форм власності та у державних установах.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Майбутні менеджери соціокультурної діяльності зможуть розвинути професійні надбання, напрацьовані в результаті виконання робочої програми навчальної дисципліни «Культурна і соціальна політика в Україні» завдяки вивченню наступного циклу дисциплін професійної підготовки: «Соціокультурна діяльність», «Інституційне забезпечення соціокультурної діяльності», «Соціокультурна робота за кордоном», «Психолого-педагогічні основи соціокультурної діяльності», «Гендерна культура дітей та молоді» та ін.

3. Програмні компетентності.

Програмні результати навчання за дисципліною.

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у соціокультурній сфері, у сфері освіти та науки, креативної економіки і культуротворчих практик, що передбачає застосування теорій та методів менеджменту культури і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК 3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК 17. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	СК 19. Здатність критично усвідомлювати взаємозв'язок між культурними, соціальними та економічними процесами. СК 21. Здатність визначати стратегічні пріоритети та аналізувати особливості місцевих, регіональних, національних та глобальних стратегій соціокультурного розвитку. СК 22. Вміння використовувати адекватний професійний інструментарій для розробки та оперативного управління соціокультурними проектами. СК 26. Здатність діяти соціально відповідально. СК 30. Здатність розробляти та впроваджувати сучасні форми забезпечення соціокультурного партнерства.

<p>Нормативний зміст підготовки бакалавра, сформульований у термінах результатів навчання (ПР)</p>	<p>ПР 1. Визначати базові професійні поняття та використовувати термінологічний апарат менеджера соціокультурної діяльності.</p> <p>ПР 2. Збирати та впорядковувати інформацію.</p> <p>ПР 4. Здійснювати практичну діяльність відповідно до чинного законодавства.</p> <p>ПР 6. Класифікувати та знаходити інноваційні рішення для створення, реалізації і забезпечення соціокультурних потреб людини.</p>
---	--

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала ЄКТС	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
A	студент/-ка демонструє повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; знання основної та додаткової літератури; виявляє креативність у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
B	студент/-ка демонструє достатні знання матеріалу в заданому обсязі, з певною систематичністю виконує практичні завдання, передбачені навчальною програмою; виявляє переважно конструктивний і репродуктивний характер використання набутих знань та умінь.
C	студент/-ка виявляє повні, систематичні знання із дисципліни, успішно виконує практичні завдання, засвоїв/-ла основну та додаткову літературу, виявляє здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента/-ки наявні незначні помилки.
D	студент/-ка виявляє знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент/-ка спроможний/-на усунути їх із допомогою викладача/-ки.
E	виставляється студентів/-ці, відповідь якого/-ї під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення.
F	студент/-ка не спроможний/-на до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни. студент/-ка не опанував/-ла матеріал навчальної дисципліни

FX	студент/-ка не опанував/-ла матеріал навчальної дисципліни на достатньому рівні, але рівень залишкових знань та умінь дозволяє повторне складання підсумкового контролю за результатами самостійної підготовки.
-----------	---

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль																	Самостійна робота	Сума балів
Змістовний розділ 1						Змістовний розділ 2						Змістовний розділ 3						
Т1	Т2	Т3	Т5	Т7	ПК1	Т8	Т10	Т12	Т15	Т18	Т21	ПК2	Т23	Т24	Т25	ПК3		
5	1	5	1	5	7	5	5	1	1	1	5	8	1	1	5	7		
24						26						14					36	
64																	100	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90–100	A	відмінно
82–89	B	добре
74–81	C	
64–73	D	
60–63	E	задовільно
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі **методи контролю**:

- методи усного контролю: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда; екзамен.
- методи письмового контролю: тестові завдання, розв'язання задач і вирішення проблемних ситуацій репродуктивного, конструктивного і творчого рівнів;
- методи практичного контролю: виконання самостійних завдань;
- методи самоконтролю: самоаналіз, самооцінка.

6. Програма навчальної дисципліни

7.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

РОЗДІЛ І. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ТА АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ І КУЛЬТУРНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ.

Тема 1. Соціальна політика як суспільна теорія й практика.

Об'єкт, предмет, методи і завдання соціальної політики. Суб'єкти, об'єкти, принципи та механізми реалізації соціальної політики. Взаємозв'язок дисципліни із суміжними дисциплінами. Держава та її роль в реалізації соціальної політики. Генезис соціальної держави. Соціальна політика сучасної держави. Соціальна політика і соціальна справедливість. Соціальне партнерство, його роль у вирішенні соціальних проблем.

Тема 3. Соціальна політика як системна соціальна технологія і суспільний феномен.

Соціальна політика в системі державного управління. Сутність найважливіших технологій, застосовуваних у соціальній політиці. Стратегічне планування при розробці соціальних програм. Цільове управління і технології організаційного порядку. Соціальна експертиза та соціальна діагностика.

Тема 4. Соціальне партнерство, права та гарантії в системі соціальної політики.

Поняття, особливості та роль соціальних прав. Соціальні права, що регламентовані в міжнародному праві. Запровадження державних інститутів соціального страхування та забезпечення. Становлення та розвиток системи соціальних прав людини. Соціальні гарантії як передумова ефективної соціальної політики. Складові системи соціальних гарантій.

Тема 5. Культурна політика та особливості її формування і фінансування в Україні.

Визначення культури та культурної політики. Культурна глобалізація та принципи сучасної культурної політики. Суб'єкти і принципи культурної політики держави. Особливості формування та фінансування культурної політики в сучасній Україні. Основні проблеми у сфері культури в нашій державі та запропонуйте шляхи їх вирішення.

Тема 6. Проблеми правового та організаційного забезпечення державної політики в культурній сфері.

Проблеми нормативно-правового та організаційно-інституційного забезпечення вітчизняної державної політики в культурній сфері та окреслити перспективи її розвитку. Культура як соціальне явище. Сучасні наукові концепції культурної політики. Діяльність міжнародних організацій у сфері культурної політики. Масова культура як феномен новітньої історії. Роль та функції держави у реалізації культурної політики.

Тема 7. Взаємозв'язок соціальної політики, культурної політики і соціальної роботи.

Соціальна служба і соціальний працівник як суб'єкти соціальної політики. Взаємозв'язок та взаємовплив соціальної роботи, соціальної політики та культурної політики. Об'єкти і суб'єкти сучасної соціальної політики, культурної політики і соціальної роботи. Соціальна безпека і соціальна робота. Соціальний захист і соціальна робота.

РОЗДІЛ II. НАПРЯМИ ВІТЧИЗНЯНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В КОНТЕКСТІ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ.

Тема 8. Особливості і тенденції становлення та еволюції соціальної політики України.

Проблема становлення в Україні соціальної держави. Основні риси, тактика і проблеми соціальної політики України на сучасному етапі. Характеристика сучасних суб'єктів соціальної політики держави. Соціальний діалог як ресурс трансформації соціальної політики і соціальної системи в Україні. Фактори, що ускладнюють становлення в Україні соціальної держави. Місце механізмів політичної згоди й політичного партнерства у формуванні соціальної держави.

Тема 9. Нормативно-правове забезпечення і регулювання соціальної політики в Україні.

Поняття «державні соціальні стандарти», «базовий державний мінімальний соціальний стандарт»; охарактеризувати систему державних соціальних стандартів і нормативів в Україні. Соціальні нормативи як відповідна точка формування соціальної політики. Сучасний стан нормативно-правового забезпечення соціальної політики в Україні.

Тема 10. Пріоритетні завдання і напрями соціальної політики української держави.

Макроекономічний зміст соціальної політики. Основні напрями вдосконалення та реформування соціальної сфери держави. Рівень життя як узагальнюючий показник ефективності соціальної політики. Проблеми діяльності соціальних працівників по реалізації соціальної політики держави в умовах фінансово-економічної кризи. Програма реформ по підвищенню стандартів життя. СТРАТЕГІЯ сталого розвитку «Україна – 2020».

Тема 11. Особливості реалізації соціальної політики на ринку праці.

Удосконалення правової основи забезпечення розвитку трудового потенціалу. Модернізація трудового законодавства України. Створення інституційної системи формування і розвитку кваліфікованого трудового потенціалу. Реформування служби зайнятості України. Фонд підтримки професійної освіти і навчання на виробництві. Формування якісно нової системи професійної орієнтації людини, особливо дітей та молоді.

Тема 12. Соціальний захист економічно активного населення.

Схема соціального захисту економічно активного населення. Поняття обов'язкового соціального страхування. Мінімальна заробітна плата та її гарантії в системі соціального захисту. Компенсація ушкодження здоров'я від

нещасного випадку та профзахворювання. Перелік видів допомоги для безробітних у розвинутих країнах. Перелік видів допомоги для безробітних та проаналізуйте порядок їх надання в Україні.

Тема 13. *Форми захисту соціально вразливих категорій населення.*

Соціально вразливі категорії населення, диференційований підхід щодо вибору форм і заходів підтримки і захисту соціально вразливих категорій населення, фінансування, види соціальних послуг, державна допомога. Види державної допомоги, яку отримують застраховані та незастраховані у системі загальнообов'язкового державного соціального страхування громадяни.

Тема 14. *Характеристика видів соціального страхування та соціальної допомоги в Україні.*

Соціальне страхування, добровільне та обов'язкове соціальне страхування, соціальна допомога, Державний бюджет, місцеві бюджети. Вітчизняний досвід і традиції страхування різних соціальних груп населення. Сутність соціального страхування як системи правових, економічних та організаційних заходів.

Тема 15. *Державна підтримка сімей з низькими доходами.*

Доходи населення та їх соціально-політичні виміри. Прожитковий мінімум як основа соціальних гарантій доходів населення. Бідність, її поняття та методологічні підходи до оцінки. Критерії та масштаби бідності в Україні. Причини появи та прогресування бідності в Україні. Стратегічні напрями подолання бідності. Етапи впровадження Стратегії подолання бідності. Адресна соціальна допомога сім'ям з низькими доходами.

Тема 16. *Державне пенсійне страхування і недержавні пенсійні фонди в Україні.*

Пенсійне забезпечення, пенсійне страхування, суб'єкти пенсійної системи, Пенсійний фонд, Накопичувальний фонд, пенсія, пенсійні виплати, моделі пенсійної системи, солідарна система, накопичувальна система, недержавне пенсійне забезпечення, страховий стаж, коефіцієнт страхового стажу, індексація, компенсація, пенсійний вік, пенсійна реформа, довічна пенсія з установленим періодом, довічна обумовлена пенсія, довічна пенсія подружжя, одноразова виплата.

Тема 17. *Гендерна політика в Україні.*

Гендерна асиметрія та сегрегації на рівні держави і регіону. Гендерні стереотипи у сфері управління, на ринку праці, у житті домогосподарств. Національні регулятори з питань гендерної рівності. Угода про асоціацію з ЄС – новий імпульс для розвитку гендерної політики основі Закону України «Про забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків» та Постанови Кабінету Міністрів України.

Тема 18. *Планування та фінансування соціальної політики.*

Поняття соціальної сфери. Галузі соціальної сфери. Рівні управління соціальною сферою. Джерела фінансування соціальної сфери. Завдання і напрями покращення фінансування соціальної сфери в Україні. Бюджетне і позабюджетне фінансування розвитку соціальної сфери. Сучасний стан і проблеми розвитку соціальної сфери в Україні.

Тема 19. Управління соціальною політикою в Україні.

Методи впливу держави на розвиток соціальних відносин (правове забезпечення соціального захисту населення, прийняття відповідних законодавчих та нормативних актів; прямі державні витрати із бюджетів різних рівнів на фінансування соціальної сфери (розвиток освіти, науки, медичне обслуговування, охорона навколишнього середовища тощо); соціальні трансферти у вигляді різного роду соціальних субсидій; впровадження ефективної прогресивної системи оподаткування індивідуальних грошових доходів населення; прогнозування стану загальнонаціональних і регіональних ринків праці; створення мережі центрів служб зайнятості й бірж праці; встановлення соціальних і екологічних нормативів і стандартів; контроль за їх дотриманням; державні програми з вирішення конкретних соціальних проблем (боротьба з бідністю, освітні, медичні, екологічні та інші); державний вплив на ціни та ціноутворення; обов'язкове соціальне страхування в різних формах; розвиток державного сектору економіки та виробництво суспільних товарів і послуг; підготовка та перепідготовка кадрів; соціальне партнерство).

Тема 20. Технології інформаційного забезпечення соціальної політики.

Методи і засоби збору, обробки, зберігання і розповсюдження інформації. Інформаційна складова як одна з найважливіших у соціальній політиці держави. Сутність інформування в загальнодоступній формі про зміни в законодавстві та визначенні в них прав і обов'язків громадян. Механізм оприлюднення та пояснення політичних взаємозв'язків. Фактори, що ускладнюють (стримують) ефективне використання інформаційних технологій у соціальній сфері.

Тема 21. Регіональний аспект соціальної політики.

Сутність, принципи та основні завдання державної регіональної політики. Світовий досвід формування та реалізації державної регіональної політики. Стратегічні завдання державної політики регіонального розвитку. Суб'єкти регіональної політики, засади їх функціонування. Правові ресурси для активізації регіонального і місцевого рівнів соціальної політики. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року.

РОЗДІЛ III. ДОСВІД І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ.

Тема 22. Становлення та розвиток культурних інститутів та участь держави в їх управлінні.

Поняття та сутність культурних інститутів. Становлення та розвиток культурних інститутів та участь держави в їх управлінні. Релігійні культурні інститути: історія та сучасність. Акумуляційні культурні інститути: музеї, музейна справа та музейна політика, бібліотеки та державна політика в галузі бібліотечної справи. Мистецькі культурні інститути: творчі об'єднання та художня політика, галереї та арт-бізнес, театри, філармонії та державна політика в галузі театральної справи, виробництво та демонстрування кіно. Інформаційні культурні інститути: телерадіоорганізації. Дозвілєві культурні

інститути: організації клубного типу. Освітні культурні інститути: система вищої освіти та культурно-мистецька освіта.

Тема 23. Національні культурні політики: зарубіжний досвід.

Культурна політика Європейського Союзу: суб'єкти та передумови формування. Сучасні світові моделі культурних політик. Принципи адміністрування сферою культури в країнах – членах Європейського союзу та США. Порівняльна характеристика різних моделей культурних політик провідних країн світу. Нові механізми фінансування культурних організацій і проектів в умовах України.

Тема 24. Теоретичні передумови формування модерної культурної політики та її оптимальної моделі для України.

Теоретичні передумови формування культурної політики. Проблеми збереження національної культурної спадщини. Завдання, напрями і оптимальна модель модерної культурної політики для України. Головні принципи розробки національної культурної політики. Співвідношення культурної політики та стратегії. Інструменти міжнародної популяризації національної культури. Розподіл ролей та повноважень в розробці нової національної культурної політики України.

Тема 25. Стратегічні напрями, принципи та механізми реалізації державної політики в галузі культури.

Стратегічні напрями реалізації національної культурної політики. Провідні принципи та механізми планування, реалізації та моніторингу національної державної політики у галузі культури. Ролі та повноваження суб'єктів реалізації модерної культурної політики: громадяни України, громадянське суспільство, культурні інституції, органи законодавчої та виконавчої влади національного та місцевого рівня, а також місцеве самоврядування, бізнесові кола.

Тема 26. Удосконалення законодавства України у сфері культури.

Культура, культурна політика і трансформація суспільства. Візія України крізь «культурну призму». Визначення деяких завдань нової культурної політики. Головні принципи розробки національної культурної політики. Співвідношення культурної політики та стратегії. Пропозиція щодо розподілу ролей та повноважень в розробці нової національної культурної політики України.

7.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

№ п/п	Назва теми	Аудиторні години ДФН		Години самостійної роботи ДФН	Аудиторні години ЗФН		Години самостійної роботи ЗФН
		лекційні	практичні		лекційні	практичні	
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Розділ І. Концептуальні засади та актуальні проблеми соціальної і культурної політики в Україні							
1.	Соціальна політика як суспільна теорія й практика	1	4	3			
2.	Становлення ринкової економіки в Україні та зміни в соціальній політиці	1	-	3			
3.	Соціальна політика як системна соціальна технологія і суспільний феномен	-	4	3			
4.	Соціальне партнерство, права та гарантії в системі соціальної політики	2	-	3			
5.	Культурна політика та особливості її формування і фінансування в Україні	2	-	2			
6.	Проблеми правового та організаційного забезпечення державної політики в культурній сфері	2	-	3			
7.	Взаємозв'язок соціальної політики, культурної політики і соціальної роботи	-	4	2			
Розділ ІІ. Напрями вітчизняної соціальної політики в контексті становлення і розвитку системи соціального захисту населення							
8.	Особливості і тенденції становлення та еволюції соціальної політики України	-	4	3			
9.	Нормативно-правове забезпечення і регулювання соціальної політики в Україні	2	-	3			
10.	Пріоритетні завдання і напрями соціальної політики української держави	-	4	3			

11.	Особливості реалізації соціальної політики на ринку праці	-	-	3			
12.	Соціальний захист економічно активного населення	2	-	3			
13.	Форми захисту соціально вразливих категорій населення	2	-	3			
14.	Характеристика видів соціального страхування та соціальної допомоги в Україні	-	-	2			
15.	Державна підтримка сімей з низькими доходами	2	-	2			
16.	Державне пенсійне страхування і недержавні пенсійні фонди в Україні	-	-	2			
17.	Гендерна політика в Україні	-	-	2			
18.	Планування та фінансування соціальної політики	2	-	2			
19.	Управління соціальною політикою в Україні	2	-	2			
20.	Технології інформаційного забезпечення соціальної політики	-	-	2			
21.	Регіональний аспект соціальної політики	-	4	3			
Розділ III. Досвід і перспективи розвитку культурної політики в Україні							
22.	Становлення та розвиток культурних інститутів та участь держави в їх управлінні	-	-	2			
23.	Національні культурні політики: зарубіжний досвід	2	-	2			
24.	Теоретичні передумови формулювання модерної культурної політики та її оптимальної моделі для України	2	-	2			
25.	Стратегічні напрями, принципи та механізми реалізації державної політики в галузі культури	-	4	2			
26.	Удосконалення законодавства України у сфері культури	2	-	2			
ЗАГАЛОМ		26	28	64			
			+ 2 конс				
		120					

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1	Соціальна політика як суспільна теорія й практика	4	
2	Соціальна політика як системна соціальна технологія і суспільний феномен	4	
3	Взаємозв'язок соціальної політики, культурної політики і соціальної роботи	4	
4	Особливості і тенденції становлення та еволюції соціальної політики України	4	
5	Пріоритетні завдання і напрями соціальної політики української держави	4	
6	Регіональний аспект соціальної політики	4	
7	Стратегічні напрями, принципи та механізми реалізації державної політики в галузі культури	4	
Загалом		28	

8. Рекомендовані джерела інформації

Основна навчальна література:

1. Mulcahy, Kevin V. Cultural Policy: Definitions and Theoretical Approaches (Journal of Arts Management, Law, and Society; Winter 2006; DOI:10.3200/JAML.35.4.319-330)URL: https://www.academia.edu/38653995/Cultural_Policy_Definitions_and_Theoretical_Approaches
2. Гончарова С. Ю., Отенко І. П. Соціальна політика. Х., 2003. 198 с.
3. Гриненко А. М. Соціальна політика: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни. К. : КНЕУ, 2003. 309 с.
4. Гриценко О. Культура і влада. Теорія і практика культурної політики в сучасному світі.
5. Закони України: «Про культуру», «Про приєднання України до Конвенції про охорону нематеріальної культурної спадщини», «Про театри і театральну справу», «Про гастрольні заходи в Україні», «Про професійних творчих працівників та творчі спілки», «Про кінематографію» та «Про державну підтримку кінематографії в Україні»; «Про освіту», «Про позашкільну освіту», «Про повну загальну середню освіту». «Про фахову передвищу освіту». Закон України «Про вищу освіту», «Про авторське право і суміжні права», «Про музеї та музейну справу», «Про охорону культурної спадщини», «Про охорону археологічної спадщини», «Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей», «Про Національний архівний фонд та архівні установи», «Про народні художні промисли», «Про інформацію»; Проект закону України «Про

внесення змін до Закону України "Про бібліотеки і бібліотечну справу"», «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо державної підтримки культури, туризму та креативних індустрій». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show>

6. Здіорук С. І., Литвиненко О. М., Розумна О. П. Культурна політика України: національна модель у європейському контексті. Аналітична доповідь. К.: Національний інститут стратегічних досліджень, 2012. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2013-02/Kultura_Zdioruk-beb1d.pdf

7. Іванова О. Л. Соціальна політика: теоретичні аспекти. К. : Видавничий дім «КМ Академія», 2003. 107 с.

8. Кривоконь Н. І. Проблеми соціальної роботи та соціальної політики в Україні : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Чернігів : ЧДТУ, 2012. 319 с.

9. Культурні маршрути Ради Європи. Практичний посібник. Київ, 2019. URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/343/Posibnyk.pdf>

10. Методологія, напрями, тенденції, проблеми у сфері праці та соціальної політики / М. М. Папієв (ред.), Т. М. Кір'ян (ред.). К. : Соцінформ, 2006. 408с.

11. Овчаренко С. В. Гуманітарна та культурна політика [Електронний ресурс] : навч. посіб. / С. В. Овчаренко. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2013. – 152 с. URL: <http://www.oridu.odessa.ua/9/buk/ovcharenko.pdf>

12. Семигіна Т. В. Соціальна політика у глобальному вимірі. К. : Університетське видавництво "Пульсари", 2003. 252 с.

13. Скуратівський В. А., Палій О. М. Основи соціальної політики: навч. посіб. К. : МАУП, 2002. 200 с.

14. Скуратівський В. А., Палій О. М., Лібанова Е. М. Соціальна політика: навч. посібник для слухачів, аспірантів, докторантів спеціальності «Державне управління». К. : УАДУ, 2007. С. 5-7.

15. Спікер П. Соціальна політика: теорії та підходи. К., 2000. 400 с.

16. Шевчук П. І. Соціальна політика та соціальна безпека людини : навчальний посібник. Львів, 2003. 178 с.

17. Шевчук П. І. Соціальна політика. Л. : Світ, 2015. 400 с.

Додаткова навчальна література:

1. Agenda 21 forCulture (Завдання на 21 століття для культури). URL:https://www.agenda21culture.net/sites/default/files/files/documents/multi/ag21c_uk.pdf

2. Gabrielle Angey-Sentuc and Jérémie Molho. A critical approach to soft power: Grasping contemporary Turkey's influence in the world. URL: <https://journals.openedition.org/ejts/5287>

3. Institute for Cultural Diplomacy. What is Cultural Diplomacy? What is Soft Power? (офіційний сайт Інституту культурної дипломатії, Берлін). URL: https://www.culturaldiplomacy.org/index.php?en_culturaldiplomacy; <https://www.culturaldiplomacy.org/index.php?en>

4. Борецька Н. П. Соціальний захист населення на сучасному етапі: стан і проблеми. Донецьк : Янтра, 2001. 351 с.

5. Ботанова, Катерина. Культурна політика останньої декади: як жити з постійно відкритим вікном можливостей. URL: https://lb.ua/culture/2019/12/23/445542_kulturna_politika_ostannoi.html
6. Буценко О. Компендіум культурних політик и тенденцій в Європі: профіль Україна, 2011.
7. Валевський О.Л. Культурна політика в Україні в умовах економічної та соціальної нестабільності. URL: <http://journals.maup.com.ua/index.php/publicmanagement/article/view/475/857>
8. Воронов І. О. Глобалізація і політика: Реалії і перспективи соціальних трансформацій. К. : Генеза, 2004. 288 с.
9. Головінов О. М., Горожанкіна М. Є., Дмитриченко Л. І. та ін. Соціальна політика та економічна безпека. Донецьк : Каштан, 2004. 335 с.
10. Гриценко О. Культура і влада. Теорія і практика культурної політики в сучасному світі. Розділ 6. Інфраструктура культурної сфери.
11. Директиви культурної політики України (розроблено 2015 р.) URL: https://rpr.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/1508_Dyrektyvy-kulturnoji-polityky.pdf
12. Злупко С. М., Радецький Й. І. Людський потенціал, зайнятість і соціальний захист населення в Україні. Л. : Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2001. 192 с.
13. Ільчук Л.І., Сивак А.В, Супруненко А.П. Концепція соціальної держави України (проект): Центр перспективних соціальних досліджень, 200.
14. Колот А.М. Соціально-трудова відносина: теорія і практика регулювання: Монографія. К.: КНЕУ, 2003. 230 с.
15. Кривоконь Н.І. Проблеми моделювання в соціальній роботі на регіональному рівні. Освіта, наука та виробництво у регіональному розвитку: Міжнародний інноваційний форум. Матеріали доповідей та виступів. Чернігів: ЧДІЕУ, 2008. С. 136 – 138.
16. Міщенко Т. Право малозабезпеченої сім'ї на державну підтримку. Соц. захист. 2011. № 8. С. 32–34.
17. Надточій Б. Пенсійне страхування в Україні: історичний аспект. Соц. захист. 2000. № 3. С. 54–58.
18. Надточій Б. Соціальне страхування у контексті історії.
19. Оленцевич Н. Соціальне партнерство: деякі питання теорії та практики становлення в Україні. Економіст. 2005. № 8. С.70–73.
20. Пересунько Т.В. «Актуальність впровадження соціального маркетингу в галузі національної культури України та у просуванні національного культурного продукту».
21. Петюх В. М. Ринок праці та зайнятість: Навч. посібник. К. : МАУП, 2007. 120 с.
22. Попович Г.М. Моделі соціальної політики і соціальна практика.
23. Праця та соціальна політика в Україні: Аналітико-статистичний збірник. К. : Соцінформ, 2008. 160 с.

24. Проблемні питання праці та соціальної політики. К. : Соцінформ, 2003. 510 с.

25. Проектування культурних центрів: Посібник (перекладений за підтримки Програми ЄС-Східного Партнерства «Культура та креативність»). URL:

<https://www.culturepartnership.eu/upload/editor/2017/handbook/Design%20Handbook%20ua.pdf>

26. Сергієнко О. Соціальна політика в сучасному світі та в Україні. УКРАЇНА: Аспекти праці. 2002. № 1. С. 31-37.

27. Скуратівський В.А. Соціальний розвиток і соціальна політика: сучасні реалії, тенденції розвитку. Вісник УАДУ. 2016. №1. С. 137–158.

28. Соціальна політика в Україні та сучасні стратегії адаптації населення. К. : Студцентр: НІКА Центр, 2016. 203 с.

29. Щур, Марія. Українська культура завойовує світ. Чи Україна забезпечить їй надійний тил? URL:<https://www.radiosvoboda.org/a/kultura-ukrajina-bezpekareformy/31074839.html>

30. Ягодка І. Соціальна інфраструктура і політика. К., 2000. 212с.

Інформаційні ресурси

1. Культура України. Електронна бібліотека. Режим доступу: <https://elib.nlu.org.ua/collection.html?id=30>

2. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

3. Офіційний веб-сайт Міністерства економіки України. Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/>

4. Офіційний веб-сайт Міністерства культури та інформаційної політики України. Режим доступу: <https://mcip.gov.ua/>

5. Офіційний веб-сайт Міністерства соціальної політики України. Режим доступу: <https://www.msp.gov.ua/>

6. Офіційний веб-сайт Пенсійного фонду України. Режим доступу: <https://www.pfu.gov.ua/>

8. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Практичне заняття № 1.

Тема 1: СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА ЯК СУСПІЛЬНА ТЕОРІЯ Й ПРАКТИКА (4 години)

Мета вивчення: засвоїти сутнісні характеристики соціальної політики як системи, розкрити її зв'язок з рівнем економічного розвитку країни.

Основні поняття для засвоєння: соціальна політика, принципи соціальної політики, суб'єкти і об'єкти соціальної політики, економіка.

Література:

Основна література: 1, 3, 4, 5.

Додаткова література: 1, 7, 8, 15.

Хід проведення заняття

Теоретичні питання:

1. Соціальна політика: сутність, цілі і зміст.
2. Принципи формування і реалізації соціальної політики.
3. Суб'єкти і об'єкти соціальної політики.
4. Функції та основні завдання соціальної політики.
5. Типи соціальної політики і тенденції соціального розвитку.
6. Складові соціальної політики.

Практичні завдання:

1. Аргументувати взаємний вплив соціальної політики та економіки, заповніть таблицю:

Політика впливає на економіку	Економіка впливає на політику

2. Знайти у науковій літературі три визначення поняття «Соціальна політика», проаналізувати їх і вибрати те, що, з Вашої точки зору, найбільш повно розкриває сутність цього суспільного феномена.

Аргументувати свій вибір.

Поняття (автор(и), джерело)	Аналіз поняття	Оцінка поняття

3. Використовуючи типологію соціальної політики, визначити, до якого типу відноситься Україна. Аргументувати свій вибір.

4. Заповнити таблицю:

Суб'єкти соціальної політики	Основні напрями й зміст їх діяльності

5. Довести, що соціально-трудова сфера є основою соціальної політики (логічними міркуваннями і конкретними прикладами).

Практичне заняття № 2.

Тема 3: СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА ЯК СИСТЕМНА СОЦІАЛЬНА ТЕХНОЛОГІЯ І СУСПІЛЬНИЙ ФЕНОМЕН (4 години)

Мета вивчення: засвоїти сутність, зміст і особливості технологічного аспекту соціальної політики, процесу використання соціальних технологій.

Основні поняття для засвоєння: соціальна технологія, соціальне прогнозування, планування, соціальна експертиза і діагностика.

Література:

Основна література: 11, 12, 13, 14.

Додаткова література: 16, 30.

Хід проведення заняття

Теоретичні питання:

1. Соціальна політика в системі державного управління.
2. Сутність найважливіших технологій, застосовуваних у соціальній політиці.
3. Стратегічне планування при розробці соціальних програм.
4. Цільове управління і технології організаційного порядку.
5. Соціальна експертиза та соціальна діагностика.

Практичні завдання:

1. Обґрунтувати місце соціальної політики в системі державного управління.

2. Навести приклади застосування технологій соціальної політики на різних рівнях її здійснення. Заповнити таблицю:

Технологія	Макрорівень	Мікрорівень

3. Оцінюючи особливості внутрішньої міграції в Україні, спеціалісти назвали форсованим переселення населення з сільської місцевості одразу до великих міст і столиці. Спрогнозувати всі можливі наслідки такої міграції. Запропонувати систему заходів, які можуть бути покладені в основу соціального проекту, спрямованого на мінімізацію негативних наслідків міграції.

5. Обрати будь-який реально існуючий на мікрорівні соціальний проект мінімізації наслідків безробіття і, виходячи з критеріїв ефективності соціальної технології, здійснити його критичний аналіз.

6. Навести приклади конкретних заходів української держави, спрямованих на реалізацію функцій соціальної політики. Заповнити таблицю:

Функція СП	Заходи української держави	Наслідки заходів

Практичне заняття № 3.

Тема 7: ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ, КУЛЬТУРНОЇ ПОЛІТИКИ І СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ (4 години)

Мета вивчення: засвоїти сутнісні характеристики соціальної служби і соціального працівника як суб'єктів соціальної політики, зміст і механізми взаємозв'язку та взаємовпливу соціальної роботи та соціальної політики.

Основні поняття для засвоєння: суб'єкти й об'єкти соціальної політики, соціальна робота, соціальна безпека, соціальний захист.

Література:

Основна література: 5, 8, 11, 14.

Додаткова література: 16, 24, 27.

Хід проведення заняття

Теоретичні питання:

1. Соціальна служба і соціальний працівник як суб'єкти соціальної політики.
2. Взаємозв'язок та взаємовплив соціальної роботи, соціальної політики та культурної політики.
3. Соціальна безпека і соціальна робота.
4. Соціальний захист і соціальна робота.

Практичні завдання:

1. Обґрунтувати співпадіння соціальної політики й соціальної роботи за такими сутнісними характеристиками як:
 - гуманістична сутність;
 - проблемне поле (спрямованість);
 - феноменальна сутність.
2. Створити портрет соціального працівника як реального суб'єкта соціальної політики.
3. Заповнити таблицю «Форми участі соціальної служби і соціального працівника у формуванні соціальної політики»:

Форма	Правові засади участі

4. Дати визначення соціальної безпеки, охарактеризуйте її сутність і значення. Обґрунтувати взаємозв'язок соціальної роботи й соціальної безпеки.
5. Дати визначення соціального захисту, охарактеризувати його сутність і значення. Обґрунтувати взаємозв'язок соціальної роботи й соціального захисту.
6. Довести або спростувати думку про те, що стан культурної сфери держави, з одного боку, залежить від рівня соціально-економічного розвитку країни, а з іншого – безпосередньо впливає на планування і реалізацію соціальної і економічної політики.

Практичне заняття № 4.

Тема 8: ОСОБЛИВОСТІ І ТЕНДЕНЦІЇ СТАНОВЛЕННЯ ТА ЕВОЛЮЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ (4 години)

Мета вивчення: засвоїти основні характеристики соціальної політики України в сучасних умовах, проблеми і ресурси її подальшого розвитку.

Література:

Основна література: 7, 8, 11.

Додаткова література: 3, 14,25.

Хід проведення заняття

Теоретичні питання:

1. Проблема становлення в Україні соціальної держави.
2. Основні риси, тактика і проблеми соціальної політики України на сучасному етапі.
3. Характеристика сучасних суб'єктів соціальної політики держави.
4. Соціальний діалог як ресурс трансформації соціальної політики і соціальної системи в Україні.

Практичні завдання:

1. Назвати фактори, що ускладнюють становлення в Україні соціальної держави. Запропонувати шляхи їхньої мінімізації.

2. Заповнити таблицю «Суб'єкти соціальної політики в Україні»:

Суб'єкт	Ресурси	Негативні або недостатні характеристики

3. Оцінити наявність в Україні об'єктивних умов реалізації ефективної соціальної політики. Заповнити таблицю:

Умови	Характеристика і оцінка

4. Оцінити місце механізмів політичної згоди й політичного партнерства у формуванні соціальної держави. Підтвердити або спростувати наявність цих механізмів в Україні.

5. Проаналізувати ступінь впливу різних факторів на прийняття управлінських рішень в Україні за матеріалами джерела № 2 (додаткова література), с. 97. Яке місце займає фактор соціальної ефективності? Що це означає і з чим пов'язано?

6. Обґрунтувати двоїсту роль держави як суб'єкта соціальної політики. Як вона може вплинути на процес соціального партнерства?

7. Охарактеризувати сучасну соціальну ситуацію в українському суспільстві, використовуючи аргументи і факти. Яким фактором трансформаційного процесу вона є? До яких наслідків це призводить?

Практичне заняття № 5.

Тема 10: ПРІОРИТЕТНІ ЗАВДАННЯ І НАПРЯМИ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ (4 години)

Мета вивчення: засвоїти зміст завдань соціальної політики нашої держави, їх актуальність, проблеми і ресурси вирішення.

Основні поняття для засвоєння: макроекономіка, соціальна політика, суб'єкти й об'єкти соціальної політики, рівень життя, стандарти життя, соціальна робота, соціальна безпека, соціальний захист.

Література:

Основна література: 5, 8, 9, 11.

Додаткова література: 3, 6, 11, 23, 27.

Хід проведення заняття

Теоретичні питання:

1. Макроекономічний зміст соціальної політики.
2. Основні напрямки вдосконалення та реформування соціальної сфери держави.
3. Рівень життя як узагальнюючий показник ефективності соціальної політики.
4. Проблеми діяльності соціальних працівників по реалізації соціальної політики держави в умовах фінансово-економічної кризи.

Практичні завдання:

1. Проаналізувати програму реформ по підвищенню стандартів життя. Оцінити перспективи її реалізації. Висновки аргументувати.
2. Порівняти річне споживання продуктів харчування в одному з останніх 5 років в розрахунку на одного дорослого жителя України з нормативами споживання. Зробити висновки.
3. Використовуючи матеріали Держкомстату України прослідити динаміку рівня життя в Україні. Аргументувати висновки.
4. Проаналізувати «СТРАТЕГІЮ сталого розвитку «Україна – 2020». Складіть повний список соціальних реформ і програм. Довести або спростувати, що вони в системі охоплюють всі соціальні проблеми нашої країни.
5. Заповнити таблицю «Пріоритетні завдання соціальної політики та їх практичне вирішення»:

Завдання	Вжиті заходи	Оцінка ефективності вжитих заходів

Практичне заняття № 6.

Тема 21: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ (4 години)

Мета вивчення: засвоїти сутність і основні характеристики регіональної соціальної політики в Україні, її правові засади й актуальні шляхи розвитку, засади і механізми соціальної політики на регіональному та місцевому рівнях.

Основні поняття для засвоєння: регіон, регіональна державна політика, регіональна соціальна політика, суб'єкти й об'єкти регіональної соціальної політики.

Література:

Основна література: 1, 4, 9, 13.

Додаткова література: 6, 7, 16.

Хід проведення заняття

Теоретичні питання:

1. Сутність, принципи та основні завдання державної регіональної політики.
2. Світовий досвід формування та реалізації державної регіональної політики.
3. Стратегічні завдання державної політики регіонального розвитку.
4. Суб'єкти регіональної політики, засади їх функціонування.

Практичні завдання:

1. Виходячи з поняття регіональна державна політика, аргументовано довести її актуальність в Україні.
2. Довести, що в Україні достатні правові ресурси для активізації регіонального і місцевого рівнів соціальної політики.
3. Проаналізувати Державну стратегію регіонального розвитку на період до 2020 року, аргументовано оцінити її потенційну ефективність.
4. Проаналізувати Стратегію економічного та соціального розвитку Сумської області на період до 2015 року. Використовуючи матеріали статистичного 38 щорічника Сумської області за 2012 і 2013 роки, проаналізувати ефективність соціальної політики в регіоні на той період.

Практичне заняття № 7.

Тема 25: СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ, ПРИНЦИПИ ТА МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ В ГАЛУЗІ КУЛЬТУРИ (4 години)

Мета вивчення: схарактеризувати стратегічні напрями, провідні принципи та дієві механізми реалізації національної культурної політики за умов сьогодення.

Основні поняття для засвоєння: культура і криза, міграція і культура, культурні права людини і національне самовираження, історична пам'ять і бачення майбутнього, міжкультурний діалог.

Література:

Основна література: 1, 4, 9, 13.

Додаткова література: 6, 7, 16.

Хід проведення заняття

Теоретичні питання:

1. Стратегічні напрями реалізації національної культурної політики.
2. Провідні принципи та механізми планування, реалізації та моніторингу національної державної політики у галузі культури.
3. Ролі та повноваження суб'єктів реалізації модерної культурної політики: громадяни України, громадянське суспільство, культурні інституції, органи законодавчої та виконавчої влади національного ті місцевого рівня, а також місцеве самоврядування, бізнесові кола.

Практичні завдання:

1. Опрацювати основні положення Концепції нової національної культурної політики України та заповнити таблицю:

Завдання нової культурної політики	Принципи розробки культурної політики	Розподіл ролей та повноважень в розробці нової національної культурної політики

2. Запропонувати міні-проект на теми за власним вибором: «Перспективи презентації української культури в Європі та міжнародної співпраці в цій сфері» або «Перспективи реалізації власних ініціатив із презентації української культури у європейському культурному просторі».

3. Заповнити таблицю «Актуальні проблеми провідних галузей української культури та перспективи їх вирішення»:

Галузь культури	Проблеми	План оптимізації
1. Кінематографія	- недосконала система управління	
	- мала пропозиція національного продукту на українському кіноринку...	
2. Книговидання	- зменшення попиту на книгу	
	- низька популярність україномовних книг порівняно з російськомовними...	
..... (~5 галузей)	- п..... (~3-4 проблеми галузі)	

